

Nr 646.

Av herr **Mattsson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 367, angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet.

I proposition nr 367 angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till nya statsbidragsbestämmelser. Avsikten är att bidragen i fortsättningen skola avvägas efter skoldistriktens olika ekonomiska bärkraft så att sämre ställda kommuner erhålla högre och bättre ställda kommuner lägre bidrag. I motsats till vad nu är fallet kommer bidragsgivningen alltså att verka skatteutjämnande. Den metod för bidragens bestämmande, som ligger till grund för förslaget, bygger icke ensidigt på skatteunderlaget utan medger inom vissa latituder hänsynstagande jämväl till andra faktorer, såsom utdebiteringens höjd, skoldistriktets allmänna ekonomiska struktur o. s. v. Absolut sett komma ekonomiskt svagare skoldistrikt att bli bättre tillgodosedda med bidrag än nu.

För att övergången till det nya systemet icke skall drabba skoldistriktet slumpartat har i propositionen föreslagits *dels* att, därest i ärende, vari ansökan om statsbidrag ingivits till statlig myndighet före den 1 oktober 1945, statsbidraget enligt de nya bestämmelserna skulle utgå efter en lägre procentsats än 50 %, bidraget likväl icke skall bestämmas till lägre belopp än som motsvarar 50 % av de bidragsberättigade kostnaderna, *dels* att ärenden, vari vederbörande länsstyrelse icke före den 1 januari 1946 meddelade beslut om byggnadsföretagets godkännande och som beröra kommuner med ett skatteunderlag av högst 5 skattekronor per invånare, må på framställning av vederbörande skoldistrikt kunna upptagas till omprövning enligt de nya statsbidragsbestämmelserna.

Mot förstnämnda övergångsstadgande synes någon befogad invändning icke kunna göras. Att gränsen i sistnämnda övergångsstadgande fixerats till 5 skattekronor per invånare uppgives bero på att det av praktiska och statsfinansiella skäl varit nödvändigt att begränsa omprövningen till kommuner, vilkas ekonomiska ställning vid de nya bestämmelsernas ikraftträdande är förhållandevis svag. Mot en sådan begränsning torde i princip icke vara något att erinra. Under normala förhållanden torde icke heller vara något att erinra emot att kommuner med lägre skatteunderlag än 5 skattekronor per invånare schematiskt betecknas som kommuner med förhållandevis svag ekonomi. Rådande förhållanden äro emellertid icke normala.

Kommunernas skatteunderlag har under den senaste femårsperioden genomgående stigit. Mycket talar emellertid för att den högkonjunktur, som kommunerna nu uppleva, är tillfällig och efter ett eller annat år kommer

att efterträdas av en långvarig lågkonjunktur med sjunkande skatteunderlag. På grund av växlande ekonomisk struktur kommer tillbakagången säkert att bli mera markerad i vissa kommuner än i andra. Trots att man i förslaget räknar med att bidragsgivningen till kommunerna i väsentlig mån skall bestämmas av ett vägt medeltal av skatteunderlagen från icke mindre än sju på varandra följande år, föreligger av denna anledning risk för att förslaget under de närmaste åren icke får den kostnadsutjämnande effekt som avsetts. Detta är beklagligt icke minst med hänsyn till att i flertalet kommuner eljest nödvändiga skolhusbyggnader »sparas» som följd av bl. a. de senaste årens stränga ransonering av byggnadstillstånden. Villigt skall dock medges att nyssnämnda risk motverkas av de möjligheter att inom vissa latituder beakta även andra faktorer än skatteunderlaget, som förslaget öppnar. Och i det långa loppet kan man nog räkna med att full rättvisa skipas kommunerna emellan. Några motsvarande korrigeringsmöjligheter stå emellertid icke öppna vid tillämpningen av övergångsregeln, som utslutande bygger på uppgifter om skatteunderlaget från de gångna åren. Detta är olyckligt då den tillfälliga höjningen av skatteunderlaget i de svagare kommunerna i första hand tagits i anspråk för en säkerligen behövlig allmän standardhöjning och därför ej inneburit någon varaktig förbättring av kommunernas ekonomiska resurser. Med den utformning övergångsstadgandet fått utestängas emellertid många av dem lika fullt från förmånen av de nya statsbidragens omedelbara tillämpning. Att omredigera övergångsstadgandet så att resultatet i alla avseenden blir tillfredsställande lär visserligen icke vara möjligt. Men utsikterna för en rättvisare tillämpning bli utan tvivel större, om den i stadgandet angivna övre gränsen höjes. En sådan höjning synes också motiverad av penningvärdets obestridliga försämring under den sistförflutna sjuårsperioden. Övervägande skäl synas alltså tala för att gränsen för kommuner med svag ekonomi i det ifrågasatta övergångsstadgandet höjes. Höjningen bör minst utgöra en skattekrone per invånare.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 367 måtte besluta att övre gränsen för kommuner, vilkas statsbidragsframställningar skola omprövas enligt i propositionen meddelad övergångsbestämmelse, skall utgöra sex skattekronor per invånare och icke fem, såsom i propositionen föreslagits.

Stockholm den 31 oktober 1945.

Victor Mattsson.